

‘ Kennisknooppunt voor familiegeschiedenis ’

Luc De Backer

**De penningkohieren van Kruibeke
1571-1572-1577-1584-1586**

**Familiekunde Vlaanderen
Regio Land van Waas
2014**

Uitgave: 2014

© Niets uit deze uitgave mag door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2014/10.639/1

Inhoudstafel

Inleiding	II-VI
Het kohier van 1571	1-66
Overzicht	1
Namenregister	2
Toponiemen	9
Het kohier	14
Het kohier van 1572	67-130
Overzicht	67
Namenregister	68
Toponiemen	75
Het kohier	78
Het kohier van de heerlijkheden 1577	131-140
Huurders	131
Eigenaars die verhuren	132
Eigenaars met woonst	133
Het kohier	135
Het kohier van 1584	144-179
Overzicht	144
Namenregister	144
Toponiemen	150
Het kohier	152
Het kohier van 1586	180-214
Overzicht	180
Namenregister	180
Toponiemen	186
Het kohier	188

Inleiding

Wat zijn penningkohieren ?

Het zijn belastingslijsten ingevoerd onder het bewind van Alva. De bedoeling ervan was de vorst een vast inkomen te bezorgen en minder afhankelijk te maken van de Staten-Generaal. Er werden kohieren opgemaakt van 1569 tot 1586. De penningbelasting wordt geheven volgens een vooraf bepaald percentage. De 100ste penning werd opgemaakt in 1569 en wordt bewaard in het Algemeen Rijksarchief te Brussel. De kohieren van de 20ste, 10de en 5de penning volgden later. Zij worden respectievelijk bewaard in het Stadsarchief van Gent en het Rijksarchief te Beveren.

Het kohier van 1571, 1572 en 1577 worden bewaard in het stadsarchief van Gent onder de reeks 28 nummers 34-146. Die van 1584 en 1586 in het Archief Land van Waas onder het nummer 2039 en 2040.

Het nut van de penningkohieren

De penningkohieren bieden onder meer informatie over de inwoners van een gemeente (de belastingplichtigen tevens gezinshoofden), het bevolkingscijfer, de toponymie, de bedrijfsstructuur, het grondgebruik, de tiendheffers en de taalkunde.

Het belang voor de familiekundige

Voor de familiekundige is het van belang dat zoveel mogelijk penningkohieren worden bewerkt. Immers hierdoor zal het onderzoek naar bepaalde namen of personen des te sneller kunnen verlopen naarmate er meer bewerkingen worden uitgegeven. Hierdoor vindt men de situering van bepaalde families terug met hun grondbezit en hun grondgebruik.

Reeds bewerkte kohieren voor het Land van Waas

De Backer, L. : Sint-Niklaas : XXe en Ve penning. – Sint-Niklaas 1991.

De Backer, L. : Kohieren van de 100ste penning van de keure anno 1569 en de 20ste penning van het Beverse anno 1571 te Sint-Niklaas . – Sint-Niklaas 1996.

De Backer, L. : De tiende penning te Sint-Pauwels 1574. – Sint-Niklaas 1999.

De Backer, L. : De twintigste penning te Sint-Pauwels 1571. – Sint-Niklaas 1998.

De Backer, L. : De vijfde penning te Temse in 1577. – Sint-Niklaas 2000.

De Backer, L. : De vijfde penning te Kemzeke in 1584. – Sint-Niklaas 2001

De Backer, L. : De vijfde penning te Kemzeke in 1577. – Sint-Niklaas 2002.

De Backer, L. : De vijfde penning te Stekene in 1584. – Sint-Niklaas 2005.

Dierick, E. : Penningkohieren Exaerde: tiende penning 1574. – Eksaarde 2003?.

Maris, A.: Bazel in 1571. – Heemk. Kring Wissekerke, 10de jaargang 1985.

Maris, A.: Kruibeke in 1571. – Heemk. Kring Wissekerke, 9de jaargang 1984.

Peleman, L. : De honderdste penning te Elversele in 1569. – Elversele 1996.

Van Driessche, R. : De penningkohieren van Lokeren (1571-1577). In : Lokeren vroeger. – Brugge 1990, p. 123-132.

Van Puyenbroeck, W. : Het kohier van de honderdste penning 1569 van Nieuwkerken-Waas. – Antwerpen 1986.
Van Puyenbroeck, W. : De kohieren van de 20^e penning 1571-1572 van Nieuwkerken-Waas. – Antwerpen 1987.
Van Puyenbroeck, W. : Het kohier van de vijfde penning 1577 van Nieuwkerken-Waas. – Antwerpen 1987.
Van Puyenbroeck, W. : Het kohier van de vijfde penning 1584 van Nieuwkerken-Waas. – Antwerpen 1987.
Van Puyenbroeck, W. : Het kohier van de vijfde penning 1586 van Nieuwkerken-Waas. – Antwerpen 1988.
Van Puyenbroeck, W. : Sint-Niklaas : kohier van de 5de penning 1584. – Sint-Niklaas 1990.
Van Puyenbroeck, W. : De 20^e penning 1571 Vrasene-Meerdonk. – Sint-Niklaas 1993.

De aangifte

Aangifte door de pachters

Iedereen die onroerende goederen in bedrijf had en die als laatste pachter de vruchten ervan had geoogst, moest daarvan schriftelijke aangifte doen bij de wethouders van de gemeente waar die goederen gelegen waren. Hierbij diende onder meer de jaarlijkse pacht prijs en de eigenaar te worden vermeld.

Aangifte door de eigenaars

Ook de eigenaars werden op dezelfde onroerende goederen en heerlijke rechten belast als de pachters.

De gebruikte munteenheid

De munteenheid is het pond parisis.

1 pond parisis = 20 schellingen parisis

1 schelling parisis = 12 groten parisis

1 groot parisis = 12 deniers parisis

Zowel hier als in het corpus van het kohier worden de huurwaarden uitgedrukt in ponden, schellingen, groten en deniers (parisis) en wel als 00-00-00-00 i.p.v. 0p0sch0gr0 d o.w.v. de gemakkelijker typografische weergave en de vrij eenvoudige herkenbaarheid.

De gebruikte landmaten

In het kohier worden als oppervlaktematen de standaardmaten gehanteerd voor het Land van Waas, nl. de Gentse.

1 bunder = 900 roeden

1 gemet = 300 roeden

1 roede = 14,8533 m²

Het vierendeel is 225 roeden of ¼ bunder.

Afkortingen

fs	zoon van
fa	dochter van
kd	kind
kdn	kinderen
wed.	weduwe

Glossarium

Afdrijver	Hij die land bebouwt buiten de gemeente waar hij woont
Afdrift	Geheel van afdrijvers of zij die land bebouwen buiten de gemeente waar ze wonen
Afzetenen	idem afdrijvers
Altena	huis van plaisantie gebouwd in 1547 door Gaspar Ducci
Bijlevinghe	levenslang vruchtgebruik van enig goed
Broekland	laag moerassig land
Cijns	jaarlijkse rente ; als altijddurend pachtgeld van afgestane grond
Ettinge	weide
Geestland	geestgrond ; hoge zandgrond
Helftland	helftwinning ; pacht ten bedrage van de helft der vruchten
Hoek	in een plaatsnaam betekent een niet vast omgrensde omgeving, buurt
Hoir	erfgenaam ; afstamming in rechte lijn
Hont	naam van een landmaat
Inslag	strook land langs een weg of wijk
Kouter	een partij gronden die bewerkt wordt voor het winnen van allerlei gewassen
Meers	weide, grasland
Opzetenen	Inwoners van de gemeente
Ter tochte	vruchtgebruik voor het levensonderhoud
Tiende	het tiende deel (van iets) als opbrengst aan de kerk ; later ook aan wereldlijke personen
Vere	were : een stuk land

Schrijfwijzen

Al de namen werden omgezet om gemakkelijk te kunnen rangschikken en de verbogen persoonsnamen werden behouden. Bv.” shertoghe” en “Thoens” vooral bij de vrouwnamen blijven behouden.

De spelling van de persoonsnamen is in hetzelfde kohier vaak wisselend. Voorbeelden hiervoor zijn: joris en jooris, cornelys en cornelis, jacob en jacop, Ghoije en Goije.

Evolutie in de familienamen: Lijsezone Lyssenzone, Lysezoon en Lysezoons worden verkort weergegeven maar zijn duidelijk één naam.

Hetzelfde voor Vergheertsem dat later Van Gheertsum wordt. Van Moitere en Van Moortere.

De toponiemen zijn overgenomen zoals in het kohier. Maar de namen van instellingen zijn in de huidige spelling. Bv. de kerk van Kemzeke. Maar ook hier is de spelling niet erg consequent. “Au en ou” worden door elkaar gebruikt bijvoorbeeld in couter en cauter. De beschrijving van de plaats verschilt ook soms Dorp en Durp, Herwech en Heerwech.

Aantal inwoners

Anno	1408	80 weerbare mannen
Anno	1552	198 weerbare mannen
Anno	1558	122 weerbare mannen
Anno	1571	233 x 5 = 1165 inwoners (berekend door H. Van den Abbeele)

Dit aantal werd berekend op het aantal uitbatingen x 5.

Hier mogen we echter niet uit het oog verliezen dat een aantal gezinnen inwoont bij ouders, familie of aanverwanten of zelfs bij dorpsgenoten zonder dat die belast worden voor hun woonst.

Uitbating

Onder het begrip uitbating wordt een geheel van gronden verstaan, zowel in pacht als in bezit, die door eenzelfde inwoner van een bepaald dorp bebouwd worden, en alleen dan als de woning (hofstede, huis...) van de uitbating in dat bepaalde dorp ligt.

Gronden die door afzetenen bewerkt worden (grond en hofstede niet in hetzelfde dorp) laten we hier buiten beschouwing. Als uitbating komt enkel de autochtone bevolking in aanmerking.

Siegfried De Cock schrijft : “De naam Backersveer is ontleend aan Jan de Backer Janssone, die de eerste eigenaar was en aan het feit dat een zekere Lysbeth Backers, een welstellende vrouw in de gemeente Kruibeke, daar eveneens eigendommen bezat”.

Legende

Iedere belastingplichtige kreeg zijn **volgnummer**.

Voor **huurder** en **eigenaar** werd de originele schrijfwijze behouden.

Soort: land, boomgaard, hofstede, huis, bos e.d. (zie grondinnemingen)

Ligging: hier worden alle toponiemen vermeld en de situering waar het goed zich bevindt (indien uiteraard vermeld)

Oppervlakte : uitgedrukt in vierkante roeden.

Bij hofsteden wordt soms de oppervlakte niet vermeld (dit is aangeduid door het cijfer nul)

Soms wordt de grootte vermeld in combinatie met het (hof)land. Dit kunt u merken in de kolom in de kolom soort.

Huurwaarde: in ponden, schellingen en groten parisis.

Vijfde penning: in ponden, schellingen, groten, deniers parisis.

In de laatste kolom **opmerkingen** wordt uitleg gegeven of bijkomende inlichtingen verschaft over de belastingplichtige of wat er in de vorige kolommen niet vermeld kon worden.

Fouten in de berekening: deze fouten worden in de kolom opmerkingen door een * aangeduid.

Zij kunnen voorkomen in de huurwaarde of bij de berekening van de penning.

Bibliografie

De Potter, Fr. en J. Broeckaert: Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Derde reeks. Arrondissement Sint-Niklaas. 4de deel. Stekene. Gent: Annoot-Braeckman, 1881.

De Schrijver, Hippoliet: De oude landmaten in Vlaanderen. – Brussel: Stevin, 1968.

Serrure, C.P.: De weerbare mannen van het Land van Waas in 1480 en 1552. – Bewerkt door H. Rottier. – Sint-Niklaas: VVF-Land van Waas, 1991.

Stallaert, Karel: Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden. – Leiden: Brill, 1890 (dl. 1-2) Handzame: Familia et Patria, 1978 (dl. 3).

Van den Abbeele, Hans: De penningkohieren als sociaal-ekonomische en demografische bron. In: Annalen van de KOKW, deel 90 (p.109-288.)

Verbesselt, Jan: Oude cijzen, munten en maten. – Kortemark: Familia et Patria, 1982.

Verwijs, E. en J. Verdam: Middelnederlandsch woordenboek. 11 dln. – 's Gravenhage: M. Nijhoff, 1885-1941.